

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

HÀ HỮU TÙNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG MÔI TRƯỜNG,
SỨC KHỎE CỦA NGƯỜI CHĂN NUÔI GIA CẦM
VÀ GIẢI PHÁP CAN THIỆP
TẠI HUYỆN PHÚ XUYÊN, HÀ NỘI**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

HÀ NỘI - 2013

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

BỘ Y TẾ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y HÀ NỘI

HÀ HỮU TÙNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG MÔI TRƯỜNG,
SỨC KHỎE CỦA NGƯỜI CHĂN NUÔI GIA CẦM
VÀ GIẢI PHÁP CAN THIỆP
TẠI HUYỆN PHÚ XUYÊN, HÀ NỘI**

Chuyên ngành : Y Tế Công Cộng

Mã số : 62.72.76. 01

LUẬN ÁN TIẾN SĨ Y HỌC

Người hướng dẫn khoa học:

PGS.TS. Nguyễn Thị Bích Liên

TS. Hoàng Thị Minh Hiền

HÀ NỘI - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan công trình nghiên cứu này do chính tôi thực hiện. Các số liệu, kết quả trong nghiên cứu là trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác.

Tác giả

Hà Hữu Tùng

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành tới Ban Giám Hiệu Trường Đại học Y Hà Nội, Viện Đào tạo Y học dự phòng và Y tế Công cộng, các Bộ môn liên quan, Phòng Đào tạo sau đại học đã tạo điều kiện thuận lợi nhất cho tôi trong suốt quá trình học tập và hoàn thành Luận án.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành và sâu sắc tới PGS - TS Nguyễn Thị Bích Liên, TS. Hoàng Thị Minh Hiền, những người thầy tâm huyết đã tận tình giúp đỡ, hướng dẫn; xin cảm ơn tới Phó giáo sư - Tiến sĩ chủ nhiệm Bộ môn Sức khỏe nghề nghiệp đã động viên khích lệ, dành nhiều thời gian trao đổi và định hướng cho tôi trong quá trình thực hiện Luận án.

Nhân dịp này tôi xin chân thành cảm ơn Bệnh viện Nông nghiệp, nơi tôi đang công tác, đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu, đặc biệt là trong thời gian triển khai nghiên cứu tại thực địa.

Xin chân thành cảm ơn xã Hồng Thái, xã Đại Xuyên - huyện Phú Xuyên; Viện Y học lao động và Vệ sinh môi trường Trung ương đã tạo điều kiện giúp đỡ tôi trong quá trình triển khai nghiên cứu, thu thập số liệu và triển khai can thiệp để hoàn thành Luận án.

Cuối cùng, tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã động viên, khuyến khích tôi trong suốt quá trình học tập và nghiên cứu.

Xin chân thành cảm ơn!

Tác giả Luận án

Hà Hữu Tùng

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

BNN	: Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn
BTNMT	: Bộ Tài nguyên môi trường
BVTV	: Bảo vệ thực vật
BHLĐ	: Bảo hộ lao động
CS	: Cộng sự
CGC	: Cúm gia cầm
ĐKMT	: Điều kiện môi trường
FAO	: (Food and Agriculture Organization of the United Nations): Tổ chức Nông lương, lương thực thế giới.
HCBVTV	: Hóa chất bảo vệ thực vật
HGD	: Hộ gia đình
HQCT	: Hiệu quả can thiệp
ILO	: (International Labour Organization) Tổ chức lao động quốc tế ODTs (Organic dust toxic syndrome): Hội chứng nhiễm độc bụi hữu cơ
QCVN	: Quy chuẩn Việt Nam
TCVSCP	: Tiêu chuẩn vệ sinh cho phép

MỤC LỤC

ĐẶT VẤN ĐỀ	1
Chương 1: TỔNG QUAN.....	3
1.1. Thực trạng môi trường chăn nuôi gia cầm và sức khỏe của người lao động chăn nuôi gia cầm.....	3
1.1.1. Thực trạng điều kiện - môi trường chăn nuôi gia cầm.....	3
1.1.2. Thực trạng về sức khỏe của người lao động chăn nuôi gia cầm.....	5
1.1.3. Thực trạng công tác bảo vệ môi trường trong ngành nông nghiệp....	6
1.2. Cơ sở lý thuyết liên quan đến môi trường và những ảnh hưởng của chúng tới sức khỏe của người chăn nuôi gia cầm.....	7
1.2.1. Hộ chăn nuôi gia cầm	7
1.2.2. Môi trường.....	7
1.2.3. Yếu tố tác hại nghề nghiệp trong chăn nuôi gia cầm và ảnh hưởng của chúng tới sức khỏe người lao động	11
1.2.4. Các bệnh gây ra do tiếp xúc trực tiếp với môi trường chăn nuôi gia cầm.....	15
1.2.5. Bệnh do vi sinh vật.....	16
1.2.6. Bệnh nghề nghiệp và những bệnh liên quan tới nghề nghiệp	18
1.3. Những nghiên cứu về ảnh hưởng của điều kiện môi trường chăn nuôi gia cầm tới sức khỏe người lao động.....	19
1.3.1. Những nghiên cứu về ảnh hưởng của ĐKMT chăn nuôi gia cầm tới sức khỏe người lao động trên thế giới.....	19
1.3.2. Những nghiên cứu về ảnh hưởng của điều kiện môi trường chăn nuôi gia cầm tới sức khỏe người lao động tại Việt Nam.....	23
1.4. Các giải pháp cải thiện môi trường nâng cao sức khỏe của người chăn nuôi gia cầm.....	28
1.4.1. Các giải pháp cải thiện môi trường chăn nuôi gia cầm trên thế giới	28
1.4.2. Các giải pháp cải thiện môi trường chăn nuôi gia cầm tại Việt nam.....	28

1.5. Đặc điểm kinh tế, văn hóa xã hội, chăn nuôi gia cầm ở huyện Phú Xuyên	30
Chương 2: ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	32
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	32
2.2. Địa điểm nghiên cứu	33
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	34
2.3.1. Thiết kế nghiên cứu.....	34
2.3.2. Giai đoạn 1	35
2.3.3. Giai đoạn 2	43
2.3.4. Khống chế sai số trong nghiên cứu	47
2.3.5. Một số khái niệm sử dụng trong nghiên cứu	48
2.3.6. Đạo đức nghiên cứu	48
2.3.7. Hạn chế của đề tài	48
Chương 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	50
3.1. Thông tin chung về các thành viên thuộc các hộ gia đình tham gia nghiên cứu	50
3.2. Thực trạng môi trường làm việc, sức khỏe, kiến thức, thực hành phòng bệnh của người chăn nuôi gia cầm.....	52
3.2.1. Thực trạng các yếu tố môi trường tại các chuồng/trại chăn nuôi gia cầm.....	52
3.2.2. Điều kiện chăn nuôi và vệ sinh chuồng/ trại gia cầm	55
3.2.3. Kết quả phỏng vấn người trực tiếp chăn nuôi gia cầm (n = 185)	60
3.2.4. Thực trạng sức khỏe của các đối tượng nghiên cứu và các thành viên trong các hộ gia đình nghiên cứu	69
3.3. Hiệu quả can thiệp giáo dục truyền thông	72
3.3.1. Hiệu quả can thiệp thay đổi điều kiện môi trường chăn nuôi gia cầm	72
3.3.2. Hiệu quả can thiệp thay đổi kiến thức, thực hành	77

Chương 4: BÀN LUẬN	85
4.1. Đặc điểm chung của đối tượng nghiên cứu	85
4.2. Thực trạng một số yếu tố môi trường, sức khỏe, kiến thức, thực hành phòng bệnh của người chăn nuôi gia cầm.....	87
4.2.1. Thực trạng một số chỉ số về vệ sinh chăn nuôi	87
4.2.2. Điều kiện chăn nuôi và vệ sinh chuồng trại nuôi gia cầm	91
4.2.3. Kiến thức và thực hành về vệ sinh chăn nuôi.....	96
4.2.4. Tình hình sức khỏe và bệnh tật của con người liên quan đến môi trường chăn nuôi gia cầm.....	101
4.3. Hiệu quả can thiệp giáo dục truyền thông thay đổi kiến thức, thực hành và điều kiện vệ sinh chuồng trại chăn nuôi gia cầm	105
4.3.1. Cải thiện về điều kiện chuồng/trại và vệ sinh môi trường chuồng nuôi	105
4.3.2. Cải thiện về kiến thức, thực hành về vệ sinh chăn nuôi và sử dụng phòng hộ lao động	107
4.3.3. Cải thiện về hiểu biết bệnh tật và sức khỏe của con người liên quan đến chăn nuôi gia cầm	111
4.4. Vấn đề quản lý liên quan đến ngành nghề	113
KẾT LUẬN	116
KIẾN NGHỊ	118
TÀI LIỆU THAM KHẢO	
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1.1:	Các độc tố nấm mốc được phát hiện	15
Bảng 2.1:	Phân bố số thành viên trong 90 hộ gia đình nghiên cứu ở hai xã lựa chọn (Đại Xuyên, Hồng Thái) theo quan hệ với chủ hộ	37
Bảng 2.2:	Phân bố số hộ gia đình của 2 xã được chọn vào nghiên cứu theo thôn	39
Bảng 2.3:	Tiêu chuẩn nấm mốc trong không khí theo Romanovic	40
Bảng 2.4:	Tiêu chuẩn chất lượng không khí trong nhà của Safir	40
Bảng 2.5:	Đánh giá chỉ số khối cơ thể theo chuẩn của Tổ chức Y tế Thế giới (WHO)	42
Bảng 3.1:	Phân bố các thành viên hộ gia đình theo nhóm tuổi	51
Bảng 3.2:	Phân bố các thành viên thuộc hộ gia đình theo trình độ học vấn	51
Bảng 3.3:	Kết quả đo vi khí hậu tại chuồng/trại chăn nuôi gia cầm ở 2 xã nghiên cứu	52
Bảng 3.4:	Kết quả định lượng các hơi khí độc tại chuồng/ trại chăn nuôi gia cầm của 2 xã nghiên cứu	53
Bảng 3.5:	Kết quả xét nghiệm các yếu tố vi sinh vật tại môi trường không khí chuồng/ trại chăn nuôi gia cầm (/m ³ không khí).....	54
Bảng 3.6:	Phương thức nuôi gia cầm của các hộ gia đình.....	55
Bảng 3.7:	Phân bố tỷ lệ khoảng cách từ chuồng/ trại nuôi gia cầm tới nhà ở của các hộ gia đình nghiên cứu	56
Bảng 3.8:	Phân bố tỷ lệ các khoảng cách từ chuồng/trại nuôi gia cầm tới bếp của các hộ gia đình nghiên cứu	57
Bảng 3.9:	Phân bố tỷ lệ các khoảng cách từ chuồng/ trại nuôi gia cầm tới giếng nước, bể chứa nước ăn của các hộ gia đình nghiên cứu....	57
Bảng 3.10:	Phân bố tỷ lệ các loại chuồng/ trại nuôi gia cầm của các hộ gia đình nghiên cứu	58

Bảng 3.11: Tình trạng vệ sinh chuồng trại nuôi gia cầm tại các hộ gia đình nghiên cứu	59
Bảng 3.12: Tình trạng môi trường xung quanh chuồng trại nuôi gia cầm	59
Bảng 3.13: Tỷ lệ hộ gia đình có nơi chứa nước thải vệ sinh	60
Bảng 3.14: Phân bố đối tượng phỏng vấn theo trình độ học vấn	61
Bảng 3.15: Tỷ lệ đối tượng hiểu biết về nguy cơ lây bệnh.....	61
Bảng 3.16: Tỷ lệ đối tượng biết tên các bệnh lây từ gia cầm sang người	62
Bảng 3.17: Tỷ lệ đối tượng biết cách phòng bệnh từ gia cầm lây sang người..	63
Bảng 3.18: Tỷ lệ đối tượng có kiến thức xử lý khi gia cầm mắc cúm.....	64
Bảng 3.19: Tỷ lệ đối tượng biết xử lý chuồng/trại khi gia cầm mắc cúm	65
Bảng 3.20: Tỷ lệ đối tượng nghiên cứu biết cách khử trùng, tiêu độc chuồng/trại nuôi gia cầm.....	66
Bảng 3.21: Tỷ lệ đối tượng yêu cầu tiêm phòng cúm cho gia cầm	67
Bảng 3.22: Tỷ lệ các loại trang bị phòng hộ cá nhân được sử dụng	68
Bảng 3.23: Tình trạng dinh dưỡng (chỉ số khối cơ thể).....	69
Bảng 3.24: Tỷ lệ các bệnh mắc phải của các đối tượng nghiên cứu qua khám lâm sàng.....	70
Bảng 3.25: Tỷ lệ các bệnh mắc phải của các đối tượng nghiên cứu và các thành viên khác cùng lứa tuổi	71
Bảng 3.26: Tình trạng vệ sinh chuồng/trại nuôi gia cầm sau can thiệp tại các hộ chăn nuôi gia cầm.....	72
Bảng 3.27: Tình trạng môi trường xung quanh chuồng trại nuôi gia cầm của các hộ gia đình.....	73
Bảng 3.28: Tình trạng nơi chứa nước thải chăn nuôi gia cầm của các hộ gia đình	75
Bảng 3.29: Tỷ lệ đối tượng chăn nuôi gia cầm biết có thể lây bệnh từ gia cầm sang người.....	77